

Bedens Eğitimi ve Spor Alanında Empati: SistematiK Derleme Çalışması

Öznur AKPINAR¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Karaman/Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-8775-8724>

DERLEME

Özet

Günümüzde sağlıklı iletişim kurmanın gerekliliklerinden bir tanesi de empati kurabilme yeteneğidir. Empati sadece günlük hayatta değil bedens eğitimi ve sporun içerisinde ve tüm paydaşlarında da sağlıklı iletişim ve başarıda etkili bir etmendir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Yükseköğretim Tez Merkezi'nde bedens eğitimi ve spor alanında empati konulu yayımlanmış tez çalışmalarını araştırmak ve sunmaktır. Araştırma verilerini Yükseköğretim Tez Merkezi'ndeki arama kriterlerine uygun 61 yayımlanmış tez oluşturmaktadır. Ulaşılan tezler araştırma gruplarına göre; öğrenciler (n:26), amatör ve profesyonel sporcular (n:17), hakem, yönetici ve seyirci (n=12) ile antrenör, bedens eğitimi öğretmeni ve akademisyenler (n=7) olarak 4 başlık altında toplanmıştır. İncelenen literatür sonuçlarına göre empati düzeyinin birçok faktörle ilişkili olduğu, empati düzeyinin demografik özelliklere göre değişebileceği, deneysel empati uygulamalarda hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar ortaya çıkabileceği söylenebilir. İleride yapılacak olan çalışmalarda empati düzeyini belirlemeye yönelik yeni ölçme araçları geliştirilebilir.

Anahtar kelimeler: Empati, Derleme, Yök Tez Merkezi

Empathy in Physical Education and Sports: A Systematic Review Study

Abstract

One of the requirements of healthy communication today is the ability to empathize. Empathy is an effective factor in healthy communication and success not only in daily life, but also in physical education and sports and in all its stake holders. In this context, the aim of the study is to research and present the published thesis studies on empathy in the field of physical education and sports at the Higher Education Thesis Center. The research data are composed of 61 published Decrees that meet the search criteria of the Higher Education Thesis Center. The thesis reached are according to the research groups; students (n:26), amateur and Professional athletes (n:17), referee, managerand spectator (n=12), as well as coaches, physical education teachers and academics (n=7) were group edunder 4 headings. According to the results of the literature examined, it can be said that the level of empathy is related to many factors, the level of empathy may vary according to demographic characteristics, both positive and positive results may occur in experimental empathy applications. In future studies, new measurement tools may be developed to determine the level of empathy.

Keywords: Empathy, Review, YökThesis Center

Giriş

Empati günümüz yaşam koşullarındaki iletişimde ihtiyaç olduğumuz duygu ya da bazı literatüre göre duygulardan birisidir. Aslında eş duyum veya duygudaşlık olarak da kullanılan empati kelimesinin kökeni Yunanca (empathia)'dan gelmektedir ve 'em'; içinde ve 'pathia'; hissetme anlamına gelmektedir (Arkonaç, 1999). Empati 1990 yılına kadar bilişsel açıdan açıklanmaya çalışılmıştır fakat sonrasında empatinin sadece bilişsel yönünün olmadığı duygusal yönünün de varlığı sorgulanmaya başlanmıştır. 1960'lı yılların sonlarında ise empati kelimesinin anlamı 'kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyması' olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bireylerin birbirlerini anlaması ve sağlıklı iletişim kurulabilmesi açısından empati belki de her insanın sahip olması beklenen bir duygudur denebilir. İnsanın kendini karşısındaki bireyin yerine koyarak sevinmesi, üzülmesi ya da sinirlenmesi bireylerin arasında olan iletişimi güçlendirebilmektedir.

Empati kurabilen bireylerin sosyal, hoşgörülü, duygularını kontrol edebilen, öngörülü, fedakâr ve ahlaki süreçlerde başarılı bireyler olduğu söylenebilir (Gülle ve Beyleroğlu, 2017). Psikoloji bilimi alanında fazlaca araştırma konusu olan empati, kavram açısından 3 temel kuramı içerdiği ve bu kuramların; çıkarsama, rol oynama ve heyecan yayılması olarak sınıflandırıldığı bilinmektedir (Ünal, 1972). Bireyin empati kurabilmesi için de bilişsel, duygusal, algısal ve bildirimsel açıdan karşısındaki bireyi de anlaması gerektiği söylenmektedir (Goldstein ve Michaels, 1985). Bunun dışında alanda bazı araştırmacıların kendilerine ait (Martin, Hoffman, Mark H. Davis, Norma Feshbach ve Üstün Dökmen) empati modelleri bulunmaktadır. Dökmen modeli 1988 yılında 3 basamak şeklinde (onlar, ben ve sen) ortaya çıkmıştır (Dökmen, 1988). Onlar basamağında; birey karşısındaki kişinin sorunları ile ilgilenmez, o ortamda yer almayan 3.kişiler yani toplumun genel yapısına göre dile kendini ifade eder. Ben basamağında; merkezde kişinin kendisi yer almakla birlikte kişiyi eleştirir ve akıl verir hatta bazen kendi sorunlarını anlatmaya başlar. Sen basamağında ise kişi kendini karşısındaki bireyin yerine koymaya çalışarak onu anlamaya çalışır (Dökmen, 2009).

Empati günlük yaşam içerisinde olduğu kadar spor içerisinde hep var olmuştur ve de olacaktır. Yakın tarihli bir çalışmada spor yapan adölesanların empati becerisinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Atalay, 2023). Yapılan bir çalışmada da spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin empati eğitim düzeyi arttıkça liderlik yönelimlerinin de aynı oranda artış gösterdiği saptanmıştır (Boyacı, 2023). Sporun içerisindeki gerek profesyonel gerek amatör tüm paydaşlar düşünüldüğünde; sporcu, antrenör, beden eğitimi öğretmeni,

kondisyoner, hakem, spor psikoloğu, spor masörü, teknik ekip ve sporcu ailelerinde empatinin var olması olumlu sonuçlar doğurmasını sağlamaktadır. Antrenörün sporcusuna, sporcunun antrenörüne ya da sporcunun takım arkadaşına, rakibine ya da hakeme olan empati becerisi sadece iletişimi değil sportif başarıyı da etkileyen bir unsurdur. Bu bakımdan bu çalışmanın amacı Yükseköğretim (YÖK) Tez Merkezi veri tabanında bulunan tezlerin beden eğitimi ve spor içerisinde yer alan empati ile ilgili tezlerin sistematik olarak araştırılıp sunulması amaçlanmıştır.

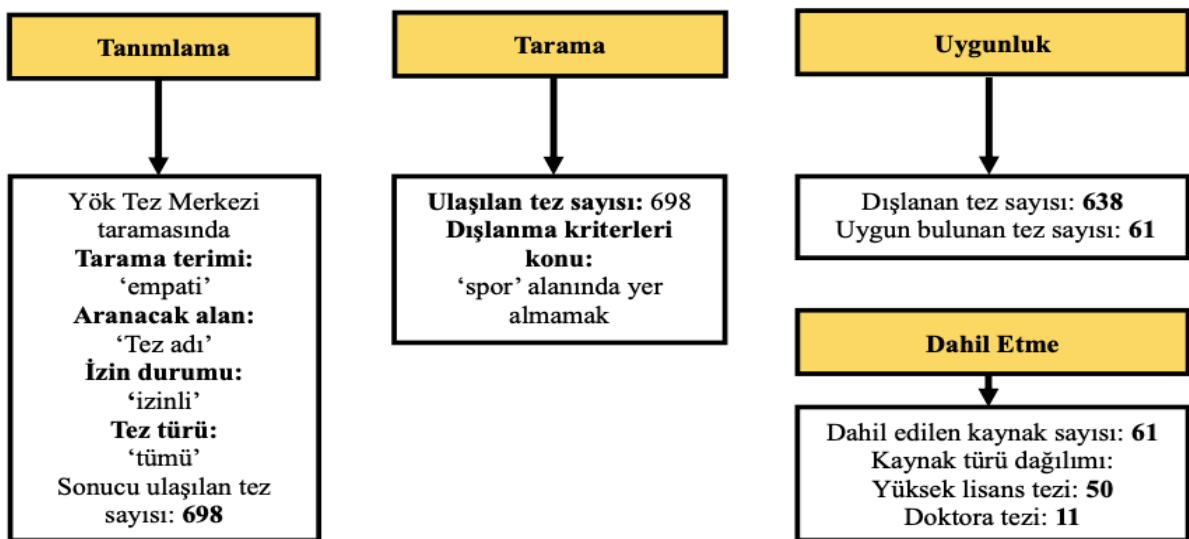
Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden ‘sistematik derleme’ yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme; ‘belirli bir konuda araştırma sorusunun cevabını bulmak için aynı konu başlığı ile yayınlanmış araştırmaları belli bir sisteme göre araştırıp sunmak’ amacıyla kullanılmaktadır (Çınar, 2021).

Veri Toplama Yöntemi

Veriler Yök Tez Merkezi’nden elde edilmiştir. Yök Tez; Türkiye’de hazırlanmış lisansüstü tezlerin toplanması, düzenlenmesi ve elektronik ortamda erişime açılması hizmetlerini yürüten merkez’ olarak tanımlanmaktadır (Yök, 1981). Yök Tek Merkezi’nde anahtar kelime olarak ‘empati’ kelimesi kullanılmış ve toplamda 698 tezin bulunduğu görülmüştür. Ulaşılan tezlerde konu alanına ‘spor’ yazıldığında beden eğitimi ve spor ile ilgili toplamda 61 tez (yüksek lisans tezi=50, doktora tezi=11) çalışma için uygun görülmüştür.

Şekil 1. PRISMA yöntemi ile araştırma dizaynının oluşturulması

Verilerin Analizi

Ulaşılan 61 tez araştırma grubuna göre 4 farklı kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler; spor eğitimi alan öğrenciler (n=26), amatör ve profesyonel sporcular (n=16), hakem, yönetici ve seyirci (n=12) ile antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve akademisyenler (n=7) grubunu oluşturulmuş ve yayınlanan tezler tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular

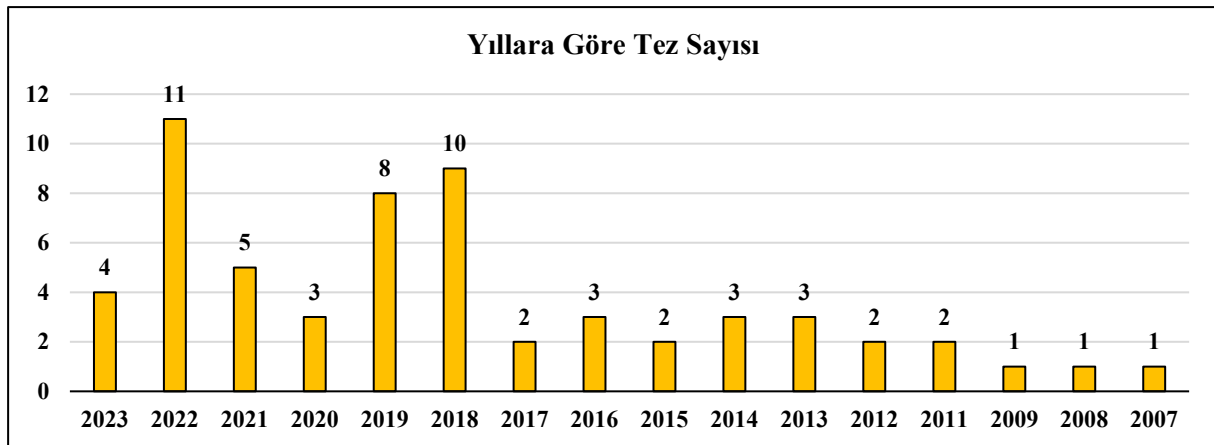
Bu bölümde veri tabanında ulaşılan tezlerin yıllara göre değişimi, tezlerin üniversitelere göre dağılımı ile tezlerden oluşan kategoriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1

Yayınlanan tezlerin üniversite dağılımı

Üniversite	n	%	Üniversite	n	%
Gazi Üniversitesi	10	16,4	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	1,6
Selçuk Üniversitesi	5	8,2	Ordu Üniversitesi	1	1,6
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	8,2	İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	1,6
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4	6,6	İstanbul Gedik Üniversitesi	1	1,6
Erciyes Üniversitesi	3	4,9	Trabzon Üniversitesi	1	1,6
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	2	3,3	Amasya Üniversitesi	1	1,6
Fırat Üniversitesi	2	3,3	Mersin Üniversitesi	1	1,6
Akdeniz Üniversitesi	2	3,3	Hitit Üniversitesi	1	1,6
İnönü Üniversitesi	2	3,3	Harran Üniversitesi	1	1,6
Atatürk Üniversitesi	2	3,3	Balıkesir Üniversitesi	1	1,6
Sakarya Üniversitesi	2	3,3	Yeditepe Üniversitesi	1	1,6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	3,3	Pamukkale Üniversitesi	1	1,6
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	1	1,6	Bartın Üniversitesi	1	1,6
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1,6	Marmara Üniversitesi	1	1,6
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	1,6	Anadolu Üniversitesi	1	1,6
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	1,6	Ege Üniversitesi	1	1,6

Tablo 1 incelendiğinde ilk 3 sırada sırasıyla Gazi (n:10), Selçuk (n:5) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi (n:5) yer almaktadır. Yıllara göre tez sayılarının değişimi aşağıdadır (Grafik 1).

Grafik 1. Ulusal Tez Merkezi'nde empati ile ilgili yayınlanmış tez sayılarının değişimi

Grafik 1 incelendiğinde beden eğitimi ve spor alanında empati ile ilgili ilk tezin 2007 yılında yayınlandığı, 2022 yılında en fazla sayıya ulaştığı görülmektedir. Tüm yıllara bakıldığında artan ve azalan sayılarda tez sayıları olsa da her sene en az 1 tezin olduğu görülmektedir. 2023 yılında ise mevcut 4 adet tezin bulunduğu dikkat çekmektedir. Tüm tezler 4 farklı kategoriye ayrılmıştır bunlar; öğrenciler ile ilgili yayınlanan tezler (n:26), profesyonel ve amatör sporcular ile ilgili tezler (n:16), antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve akademisyenler ile ilgili tezler (n:12) ile hakem, yönetici ve seyirci ile ilgili tezler (n:7) olarak kategorileştirilmiştir. Beden eğitimi ve sporda empati konulu ve öğrenciler ile ilgili yayınlanan tezler aşağıdaki tabloda sunulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2

Öğrenciler ile ilgili yapılan tez çalışmaları

Yazar	Katılımcı	Yöntem	Sonuç
Özoğlu, E. (2023)	130 ortaokul öğrencisi	Motor beceri parkuru/Durumluluk ve süreklilik kaygı durumu ölçeği/Empati ölçeği	İngelemenin deney grubundaki öğrencilerin motor beceri puanlarını artırdığı, kaygı ile empati düzeylerini etkilemediği görülmüştür.
Boyacı, M.T. (2023)	240 Spor bilimleri fakültesi öğrencisi	Empatik Eğilim Ölçeği / Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği	SBF öğrencilerinin empatik eğilimleri ile çok yönlü liderlik yönelimleri arasında zayıf pozitif ilişki tespit edilmiştir
Erbil, U. (2022)	483 normal ve spor lisesi öğrencisi	Çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği/Kişilerarası tepkisellik indeksi	Öğrencilerin fair play e olan tutumları ile empatik eğilimleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
İnan, A. (2022)	309 üniversite öğrencisi	Yabancı düşmanlığı zenofobi ölçeği/Empati düzeyi belirleme ölçeği	Öğrencilerin zenofobi tutumları ile empatik eğilimleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
Aydoğmuş, B. (2022).	379 eğitim fakültesi öğrencisi (beden eğitimi ve spor öğretmen adayları:	Eleştirel düşünme eğilimi ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Beden eğitimi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri (anne eğitim, spor yapma, spor türü ve spor süresinden) ve empatik eğilimleri (cinsiyet, gelir, spor yapma, spor türü ve süresi) etkilenmiştir.
Dağ, M. (2022)	Askeri eğitim alan 274 öğrenci	Algılanan empatik ve sosyal öz yeterlik ölçeği/Fiziksel aktiviteye katılım motivasyonu ölçeği	Spora katılım motivasyonu ile algılanan empatik ve sosyal öz yeterlik arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir
Sarıbuğday, U. (2022)	496 Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisi	Empatik eğilim ölçeği/	Öğrencilerden spor yapanların empatik eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir
Ağır, S. (2020)	75 ortaokul öğrencisi	Arkadaşlık aktivite ölçeği/Sıfat kontrol listesi/Çocuklar ve ergenler için empati ölçeği	Beden eğitimi ve drama dersi uygulamalarının öğrencilerin, özel gereksinimli öğrencilere olan olumlu tutumu geliştirdiği, empati düzeyini etkilemediği görülmüştür.
Topçu, Y. (2019)	452 ortaöğretim öğrencisi	İletişim becerileri ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin okul türü ve spor yaşının empati ve iletişim becerilerinde etkili olduğu saptanmıştır.
Karabudak, A.A.T.(2019)	72 ortaokul öğrencisi	Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği/Çocuklar için empati ölçeği	Küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması uygulaması öğrencilerin sportmenlik davranışlarını etkilerken, empati düzeylerini etkilememiştir.

Gül, Ö. (2019)	581 Spor bilimleri öğrencisi	Eleştirel düşünme ölçeği/Empatik eğilim ölçeği/Karar verme stilleri ölçeği	Öğrencilerin eleştirel düşünme ve empatik eğilim, karar verme stilleri ile empatik eğilim, eleştirel düşünme ve karar verme arasında ilişki tespit edilmiştir.
Bakır, Ç. (2019)	400 Spor bilimleri öğrencisi	Spor için liderlik ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin empatik eğilim ile liderlik davranışları arasında ilişki tespit edilmiştir.
Balkan, Ö. (2019)	360 ortaokul öğrencisi	Empati ölçeği/ Problem çözme ölçeği	Çocukların motor beceri düzeylerinin, problem çözme, saldırganlık ve empati davranışlarında etkisi olmadığı görülmüştür.
Ayvaz, M. (2018)	1443 öğretmen adayı	Eleştirel düşünme eğilim ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Empatik eğilim düzeyinde beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.
Savaş, B.Ç. (2018)	943 Spor bilimleri öğrencileri	İletişim becerileri ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin iletişim becerileri ile empati eğilim düzeyleri arasında farklılık tespit edilmiştir.
Şahin, K. (2018)	460 spor lisesi öğrencisi	Eleştirel düşünme eğilim ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri ile iletişim becerileri arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.
Erduran, M.M. (2018)	673 Spor bilimleri öğrencisi	Eleştirel düşünme eğilimi ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri ile eleştirel düşünme alt boyutları arasında pozitif düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir.
Özbalta, M. (2018)	498 ortaöğretim öğrencisi	Empatik eğilim ölçeği/İletişim becerileri ölçeği	Spor yapan öğrencilerin yapmayanlara kıyasla empatik eğilim ve iletişim becerileri düzeyleri yüksek çıkmıştır.
Beyaz, Ö. (2016)	141 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı	Empatik eğilim ölçeği/Empatik beceri ölçeği-B formu	Öğrencilerin empatik eğilim düzeyi mesleği isteyerek seçip seçmeme kriterine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
Gülle, M. (2015)	6296 Spor bilimleri öğrencileri	Empatik eğilim ölçeği/California eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği	Öğrencilerin empati ve eleştirel düşünme eğilimlerinde demografik bilgilere göre anlamlı farklılık saptanmıştır.
Korur, E.Z.(2014)	1006 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı	Empatik eğilim ölçeği/California eleştirel düşünme eğilimleri ölçeği	Öğrencilerin empati düzeyleri ile eleştirel düşünme düzeyleri arasında pozitif bir ilişkiye rastlanmıştır.
Yılmaz, S. (2013)	400 spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencisi	Empatik eğilim ölçeği	Öğrencilerin empatik eğilimleri arttıkça saldırganlık parametrelerinin azaldığı, atılganlık düzeylerinin arttığı saptanmıştır.
Kumbaroğlu, S.B. (2013)	523 spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencisi	Empatik eğilim ölçeği/Benlik saygısı envanteri	Empati kuram yeteneğinde sporcu olma, bireysel-takım sporcusu olma ve temaslı-temassız spor yapma durumlarından etkilenmektedir.
Arslanoğlu, C. (2012)	993 Spor bilimleri öğrencisi	Saldırganlık envanteri/Empatik eğilim ölçeği	Kadın, öğretmenlik bölümü ve gündüz öğretimi öğrencilerinin empatik eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüştür.
Solak, N. (2011)	514 spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencisi	Saldırganlık envanteri/Empatik eğilim ölçeği	Spor yapan öğrencilerin saldırganlık ve atılganlık puanlarının daha yüksek olduğu, sporcu düzeyi arttıkça empatik eğilimlerinin arttığı saptanmıştır.
Erkmen, G. (2007)	361 Spor bilimleri öğrencisi	Empatik eğilim ölçeği/Spor için liderlik ölçeği	Öğrencilerin empatik eğilimleri ile tercih ettikleri liderlik davranışları arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde 25 adet tez çalışmasında veri toplama aracı olarak en fazla empatik eğilim/düzeyi ölçeği(n:26) kullanıldığı tespit edilmiştir. Empatik eğilim düzeyi ölçeğinden

sonra en fazla kullanılan diğer ölçme aracının eleştirel düşünme ölçeği(n:7) olduğu görülmüştür. Araştırma grubu olarak en fazla spor bilimleri alanındaki üniversite (n:11) öğrencileri üzerinde araştırma yapılmıştır. Profesyonel ve amatör sporcular ile ilgili yayınlanan tezler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3).

Tablo 3

Profesyonel ve amatör sporcular ile ilgili yapılan tez çalışmaları

Yazar	Katılımcı	Yöntem	Sonuç
Akpınar, Ö. (2022)	212 Süper Ligde oynayan Hokey sporcusu	Empatik eğilim ölçeği/Problem çözme envanteri	Sporcuların empati düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında ilişki saptanmıştır.
Güngör, H. (2022)	436 amatör sporcu	Empatik eğilim ölçeği/İletişim becerileri değerlendirme ölçeği/Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği	Sporcuların empatik eğilimleri ile fair play anlayışları ve iletişim becerileri arasında ilişki saptanmıştır.
Alışkan, Y.E. (2022)	300 bireysel ve takım sporcusu	Empatik eğilim ölçeği/İletişim becerileri değerlendirme ölçeği	Sporcuların empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasında ilişki tespit edilmiştir.
Duygu, N. (2022)	441 amatör farklı branşlarda sporcular	Empatik eğilim ölçeği/Çok boyutlu sportmenlik yönelimi	Sporcuların yaşları arttıkça, sportmenlik yönelimi, eğitim seviyesi arttıkça empati eğilimlerinin arttığı saptanmıştır.
Dikme, A. (2021)	Hentbol 1.Lig 150 kadın sporcu	Kişilerarası tepkisellik indeksi/Çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği	Sporcuların sportmenlik alt boyutlarının aralarında ilişki olduğu saptanmıştır.
Moral, G. (2020)	330 bireysel ve takım sporcusu	Çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği/Empati düzeyi belirleme ölçeği	Bireysel sporcuların sportmenlik davranışları takım sporcularından daha yüksektir, empati düzeylerinde ise farklılık tespit edilmemiştir.
Özkan, N.G. (2019)	264 Süper ve 1.Ligteki kadın basketbolcu	Spor için liderlik ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Sporcuların empati düzeyleri ile algıladıkları antrenörlük davranışının ilişkili olduğu saptanmıştır.
Aydın, O. (2019)	166 boksör ve 166 basketbolcu	Empatik eğilim ölçeği	Sporcuların yaş, doğum yeri ve spor yılı ile empatik eğilim düzeyleri arasında ilişki tespit edilmiştir.
Koçak, İ. (2018)	273 kuşak sahibi (taekwondo-judo-kick boks)	Kişilerarası tepkisellik indeksi/	Sporcuların empati becerileri cinsiyet ve spor branşına göre farklılık göstermektedir.
Turan, M.B. (2018)	44 elit futbolcu	Empatik eğilim ölçeği/İletişim becerileri ölçeği	Deney grubunun empatik eğilim beceri düzeyi, çatışma ile problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinde olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır.
Bozdemir, O. (2017)	382 basketbol sporcusu	Spor ortamında empati ölçeği/Fair play sıklığı ölçeği	Sporcuların fair play davranışları ile empati eğilimleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
Elik, T. (2017)	264 amatör futbolcu	Kişilerarası tepkisellik indeksi/Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği	Sporcuların empatik eğilim düzeyleri arttıkça sportmenlik anlayışlarının arttığı belirlenmiştir.
Aka, H. (2014)	84 profesyonel futbolcu	Kişilerarası tepkisellik indeksi ölçeği	Futbolcuların empati düzeylerinin düşük seviyede olduğu görülmüştür.
Şakar, M. (2012)	155 voleybolcu	Empati beceri ölçeği	Voleybolcuların empati düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sortullu, C. (2011)	21 lisanslı basketbolcu	Empati eğitim programı	Sporculara 15 hafta boyunca uygulanan empati eğitim programının takım birlikteliği ile empati becerisi üzerinde olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.
Balçıkanlı, G.S. (2009)	130 profesyonel futbolcu	Çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği/Kişilerarası tepkisellik indeksi	Sporcuların sportmenlik yönelimleri ile empati düzeyinin arttığı, sorumluluğa bağlılığın, kurallara uymanın ve sosyal normlara uymanın arttığı saptanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde 16 adet tez çalışmasında veri toplama aracı olarak empatik eğilim ölçeği (n:11) kullanıldığı tespit edilmiştir. Empatik eğilim ölçeğinden sonra en fazla tercih edilen ölçme araçları çok boyutlu sportmenlik yönelim (n:6) ve kişilerarası tepkisellik indeksi (n:6) kullanıldığı görülmektedir. Araştırma grubu olarak en fazla futbol (n:4) ve basketbol (n:4) sporcuları üzerinde araştırma yapılmıştır. Spor paydaşlarından hakem, yönetici ve seyirciler ile ilgili yayınlanan tezler aşağıda sunulmuştur (Tablo 4).

Tablo 4

Hakem, yönetici ve seyirci ile ilgili yapılan tez çalışmaları

Yazar	Katılımcı	Yöntem	Sonuç
Özkan, R. (2023)	409 yönetici	Çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği/On maddeli kişilik ölçeği/Empati düzeyi belirleme ölçeği	Liderlik yönelimleri ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.
Akduman, O.B. (2022)	230 hakem	Empatik eğilim ölçeği/Karar verme ölçeği/Problem çözme envanteri	Empatik eğilim düzeyi ile problem çözme arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Gönen, A.B. (2021)	220 hakem	Empatik eğilim ölçeği/Çok yönlü liderlik eğilim ölçeği	Hakemlerin empatik eğilim düzeyleri ile liderlik yönelimleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
Akçakaya, F. (2021)	210 antrenör	Empatik eğilim ölçeği/Bilişsel esneklik envanteri	Antrenörlerin empatik eğilimleri ile bilişsel esneklik düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır.
Yılmaz, S.E. (2021)	485 gençlik lideri	Problem çözme envanteri/Empatik eğilim ölçeği/İletişim becerileri değerlendirme ölçeği	Düzenli spor yapanların yapamayanlara kıyasla empatik eğilimleri ile iletişim becerilerinin daha olumlu olduğu ancak problem çözme becerilerinin de daha kötü olduğu saptanmıştır.
Almak, M. (2019)	371 ulusal hakem	Empatik eğilim ölçeği	Hakemlerin cinsiyet ve eğitim durumlarına göre empati seviyelerinin benzer olduğu saptanmıştır.
Koç, K. (2018)	32 futbol hakemi	Empatik beceri eğitimi/Empatik eğilim ölçeği/Gözlemci bilgi formu	4 haftalık empati beceri eğitimini hakemlerin müsabaka performanslarını olumlu etkilediği görülmüştür.
Eroğlu, S.Y. (2018)	586 hakem	Empatik eğilim ölçeği/Melbourne karar verme ölçeği/Ahlaki olgunluk ölçeği	Hakemlerin ahlaki olgunluk ve empatik eğilim düzeylerinin kaçınan karar verme ile karar verme düzeyini artırdığı görülmüştür.
Beşkat, M. (2016)	312 futbol seyircisi	Empatik eğilim ölçeği/Sporda seyirci saldırganlığı ve şiddet ölçeği	Seyircilerden kadımların, 18 yaşından büyüklerin daha yüksek empatik eğilim düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

Kıratlı, E. (2015)	305 hakem	Melbourne karar verme ölçeği/Empatik eğilim düzeyi ölçeği	Empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
Günel, İ. (2014)	252 Gençlik ve Spor il ve şube müdürü	Empati beceri ölçeği	Yaş ve görev yılına göre empati düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.
Sülün, Ö. (2013)	82 klasman futbol hakemi	Empati eğilim ölçeği/Sürekli öfke ölçeği	Hakemlerin empati düzeyleri ile sürekli öfke düzeyleri arasında ilişki tespit edilmemiştir.

Tablo 4 incelendiğinde 12 adet tez çalışmasında veri toplama aracı olarak empatik eğilim ölçeği (n:12) kullanıldığı tespit edilmiştir. Empatik eğilim ölçeğinden sonra en fazla tercih edilen ölçme aracının karar verme ölçeği (n:3) olduğu görülmektedir. Araştırma grubu olarak en fazla hakemler (n:7) üzerinde araştırma yapılmıştır. Antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve akademisyenler ile ilgili yayınlanan tezler aşağıda sunulmuştur (Tablo 5).

Tablo 5

Antrenör, beden eğitimi öğretmeni ve akademisyenler ile ilgili yapılan tez çalışmaları

Yazar	Katılımcı	Yöntem	Sonuç
Türk, S.C. (2023)	174 antrenör ve beden eğitimi öğretmeni	Empatik eğilim ölçeği/Çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği	Katılımcıların empatik eğilimleri arttıkça çok yönlü liderlik yönelimi düzeyi arttığı görülmektedir.
Polatoğlu, M. (2022)	226 beden eğitimi öğretmeni	Empati ölçeği	Erkeklerin empati düzeyleri daha yüksek olduğu, meslek yılı arttıkça empati düzeyinin azaldığı saptanmıştır.
Arıkan, N. (2021)	115 akademik personel	Psikolojik sermaye ölçeği/Empatik eğilim ölçeği	Araştırma görevlilerinin diğer akademisyenlere kıyasla umut ortalamalarının ve empati düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
Aksak, M.C. (2020)	686 amatör futbol antrenör ve kaptanı	Empatik eğilim ölçeği/California eleştirel düşünme eğilim ölçeği/Takım liderliği özellikleri ölçeği	Katılımcıların empatik eğilim düzeyleri yetenekleri ve takım liderliği düzeyleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir.
Bayındır, M. (2018)	263 farklı spor dallarındaki antrenörler	Empatik eğilim ölçeği/Spor için liderlik ölçeği	Antrenörlerin liderlik ve empati ilişkisinin pozitif yönde olduğu saptanmıştır.
Polat, M. (2016)	320 öğretmen	Empatik eğilim ölçeği	Bireysel ve takım spor yapan bireylerin empatik eğilimleri daha yüksek olduğu saptanmıştır.
Yiğiter, K. (2008)	103 beden eğitimi öğretmeni	Empatik eğilim ölçeği	Cinsiyet, meslek yılı, medeni durum ile çocuk sahibi olanlarda anlamlı fark tespit edilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde 12 adet tez çalışmasında veri toplama aracı olarak empatik eğilim ölçeği (n:7) kullanıldığı tespit edilmiştir. Empatik eğilim ölçeğinden sonra en fazla tercih edilen ölçme aracının sporda liderlik ölçeği (n:3) olduğu görülmektedir. Araştırma grubu olarak en fazla beden eğitimi öğretmenleri (n:4) üzerinde araştırma yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Yök Tez Merkezi'nde beden eğitimi ve spor alanında yayınlanmış empati konulu tezler incelenmiş ve sunulmuştur. Araştırmanın ilk sonucu beden eğitimi ve sporda yapılan empati konulu tezlerin yıllar içerisinde yükselen ve alçalan sayılarda değişimi söz konusu olsa da řu ana kadar her yıl en az 1 adet tezin Yök Tezde yer aldığı söylenebilir. Buradan empati çalışma alanının devamlılığını sürdürmeye devam edebileceği öngörülebilir. Ayrıca yayınlanan tezlerin sayısının en fazla Gazi Üniversitesi kurumda yayınlandığı da görölmüştür. Bu sonuç Gazi Üniversitesinin kuruluş yılının diğer üniversitelerden daha erken olmasından kaynaklandığı düşünölebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri ile fair play, centilmenlik, sportmenlik anlayışı, zenofobi tutumu, liderlik yönelimleri ve liderlik anlayışları, eleştirel düşünme, karar verme stilleri ile spora katılım motivasyonlarının arasında ilişki olduğudur. Empati düzeyi arttıka atılganlık ve saldırganlık düzeyinin arttığı da tespit edilmiştir. Ayrıca antrenörlerin empatik eğilim düzeyleri arttıka bilişsel esneklik düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Bu sonuçların aksine sporcuların ve öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri ile imgeleme ve kaygı düzeyleri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. Beden eğitimi ve spor dersi ile drama dersinin normal öğrencilerin özel gereksinimli olan öğrencilere olan empati düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hakemlerin empati düzeyi ile sürekli öfke düzeyi arasında ilişki olmadığı da tespit edilmiştir (Ağır, 2020; Bakır, 2019; Boyacı, 2023; Erkmn, 2007; Erbil, 2022; Erduran, 2018; Gül, 2019; Gülle, 2015; İnan, 2022; Karabudak, 2019; Korur, 2014).

Araştırmanın son bulgusu ise spor yapan öğrencilerin, kadın beden eğitimi öğretmeni adaylarının, gündüz öğretimine devam eden spor bilimleri öğrencilerinin ve bireysel spor yapanların daha yüksek empatik eğilim düzeylerine sahip olduğudur. Ayrıca kadın beden eğitimi öğretmenleri ile spor bilimlerindeki araştırma görevlilerinin de daha yüksek empatik eğilim düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Spor paydaşlarından kadın seyircilerin ve 18 yaşından büyük seyircilerin diğer seyircilere oranla daha yüksek empati düzeyine sahip olduğu görölmüştür. Deneysel uygulamalar incelendiğinde empati eğitimi uygulamalarının empatik eğilim düzeyini arttırdığı, centilmenlik yapılandırması uygulamasının empatik eğilim düzeyi ile motor beceri düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Aslanoğlu, 2012; Kumbaroğlu, 2013; Özbalta, 2018; Sarıbuğday, 2022).

Sonuç olarak empati düzeyinin birçok faktörle ilişkili olduğu, empati düzeyinin demografik özelliklere göre değişebileceği, deneysel empati düzeyi geliştirme uygulamalarının hem olumlu hem de olumsuz sonuçlarının olabileceği söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak araştırmacılara bazı öneriler sunulabilir.

Öneriler

- Empati ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğunda veri toplama aracı olarak ölçek kullanılmıştır, ileride yapılacak olan çalışmalarda deneysel ve gözleme dayalı empati düzeyi belirlenmeye çalışılabilir.
- Empati düzeyi araştırmalarında araştırma grubunun daha çok sporcu ve öğrenci grupları olduğu görülmüştür, ileride yapılacak olan çalışmalarda spor paydaşlarının daha fazla tercih edilmesi ve karşılaştırılmalı çalışmaların yapılması tavsiye edilebilir.
- İncelenen literatürde kullanılan empati düzeyi belirleme ölçeklerinin çok sınırlı olduğu görülmüştür, bu nedenle empati düzeyini belirlemeye yönelik farklı ölçme araçlarının da geliştirilmesi tavsiye edilebilir.
- Bu araştırma Yök Tez verilerine dayanmaktadır, ileride yapılacak olan çalışmalarda PubMed, Google Scholar, Web of Science gibi farklı veri tabanları kullanılarak yabancı literatürde de araştırmalar yapılabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Mevcut araştırma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın tamamı, araştırmanın tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili bir herhangi çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Ağır, S. (2020). Bütünleşik beden eğitimi dersi ve yaratıcı drama eğitiminin ortaokul öğrencilerinin özel gereksinimli akranlarına yönelik tutumları ve empati becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Aka, H. (2014). Profesyonel futbolcuların empatik beceri düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Akçakaya, F. (2021). Antrenörlerin empatik eğilim ve bilişsel esneklik düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Akduman, O.B. (2022). Voleybol hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinin karar verme ve problem çözme becerilerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- Akpınar, Ö. (2022). Hokey sporcularının empati kurma ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Aksak, M. (2020). Futbol antrenörlerinin ve takım kaptanlarının empatik, eleştirel düşünme yetenekleri ile takım liderliğinin çeşitli değişkenler göre incelenmesi. Doktora tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Alışkan, Y.E. (2022). Bireysel ve takım sporcularının empatik eğilimleri ile iletişim becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Almak, M. (2019). Ulusal voleybol hakemlerinin empati eğilimlerinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Arıkan, N. (2021). Özel yetenek sınavı ile öğrenci alan bölümlerdeki akademik personelin pozitif psikolojik sermaye becerileri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Arkonaç, O. (1999). Psikiyatri Sözlüğü. İstanbul; Nobel Tıp Kitabevleri.
- Arslanoğlu, C. (2012). Farklı bölümlerde öğrenim gören beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ve saldırganlık ilişkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Atalay, R. (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarıyla empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Aydın, O. (2019). Boksörler ile basketbolcuların empatik eğilim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Aydoğmuş, B. (2022). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerine sporun etkisinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Ayvaz, M. (2018). Beden eğitimi ve spor, müzik ve resim-iş bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının empati kurma ve eleştirel düşünme düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Bakır, Ç. (2019). Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri liderlik davranışlarıyla karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Van.
- Balçıkınlı, G.S. (2009). Profesyonel futbolcuların fair play'e yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Balkan, Ö. (2019). Çocuklarda motor becerilerin problem çözme yeteneği, saldırganlık ve empati davranışı üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Bayındır, M. (2018). Antrenörlerin liderlik özellikleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Beşkat, M. (2016). Futbol seyircilerinin empatik eğilimleri ile sporda saldırganlık ve şiddet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Şanlıurfa örneği). Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.

- Beyaz, Ö. (2016). Beden Eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin incelenmesi: Anadolu Üniversitesi örneği. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Boyacı, M.T. (2023). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin liderlik özellikleri ve empati düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Bozdemir, O. (2017). Basketbol oynayan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin spor ortamındaki empati becerileri ile fair play davranışları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Çınar, N. (2021). İyi Bir Sistematik Derleme Nasıl Yazılmalı?. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 310-314.
- Dağ, M. (2022). Temel ve savaş beden eğitimi dersi alan öğrencilerin spora katılım motivasyonları ile algılanan empatik ve sosyal öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Denizli.
- Dikme, A. (2021). Hentbol kadınlar 1. Lig sporcularının fair play'e yönelik tutumları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Van.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1-2), 155- 190.
- Dökmen, Ü. (2009). Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati (40. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duygu, N. (2022). Savunma sporu yapan bireylerde sportmenlik davranışları ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi (Şırnak ili örneği). Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Mersin.
- Elik, T. (2017). Güneydoğu Anadolu bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Erbil, U. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin fair play'e yönelik tutumları ve empatik eğilimlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Urfa.
- Erduran, M.M. (2018). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile fen fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Erkmen, G. (2007). Selçuk üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.
- Eroğlu, S.Y. (2018). Hakemlerin ahlaki olgunluk ve empati düzeylerinin karar verme stillerine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Goldstein, A.P., & Michaels, G.Y. (1985). *Empathy: development, training, consequences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Gönen, A.B. (2021). Faal hakemlerin liderlik özellikleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Gül, Ö. (2019). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri, empatik eğilimleri ve karar verme düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı, Çorum.
- Gülle, M. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerine göre eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi. Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Gülle, M. ve Beyleroğlu, M. (2017). Eleştirel düşünme ve empati-Eğitim ve Spor alanı (1. Baskı). Ankara: Efil Yayınevi.
- Günel, İ. (2014). Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın taşra teşkilatlarında görev yapan il müdürleri ve şube müdürlerinin empati becerilerinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Güngör, H. (2022). Amatör sporcuların empatik eğilimleri, iletişim becerileri ve fair play anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Konya.

- İnan, A. (2022). Üniversite öğrencilerinin zenofobi tutumları ve empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Burdur.
- Karabudak, A.H.T. (2019). Küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması (KOCY) uygulamasının öğrencilerin sportmenlik davranışlarına ve empati eğilimlerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Erzincan.
- Kıratlı, E. (2015). Tenis hakemlerinin karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Koç, K. (2018). Futbol hakemlerine uygulanan empatik beceri eğitiminin hakemlerin müsabaka yönetimi üzerine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Koçak, İ. (2018). Savunma sporlarındaki elit sporcuların empati becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Korur, E. Z. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme ve empatik eğilimleri. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Kumbaroğlu, Z.B. (2013). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile benlik saygısı düzeylerinin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırılması. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Moral, G. (2020). Takım sporcularının ve bireysel sporcuların sportmenlik davranışları ile empati eğilim düzeylerinin karşılaştırılması (Ankara ili örneği). Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Özkan, N.G. (2019). Kadınlar basketbol liglerinde oynayan sporcuların empati düzeyleri ve antrenörlerinin liderlik özelliklerini değerlendirmeleri. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Özkan, R. (2023). Profesyonel futbol kulüp yöneticilerinin liderlik yönelimleri, kişilik özellikleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi, Doktora tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Ankara.
- Özoğlu, E. (2023). Ortaokul öğrencilerinde imgeleme çalışmalarının motor beceri empati ve kaygı düzeylerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ordu.
- Polat, M. (2016). Erzurum ilinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ağrı.
- Polatoğlu, M. (2022). Ortaöğretim kurumlarında çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin empati eğilimleri. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Sarıbuğday, U. (2022). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin empati düzeylerinin sportif aktivite ve farklı değişkenler açısından incelenmesi (Atatürk Üniversitesi örneği). Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Savaş, B.Ç. (2018). İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve empati düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Solak, N. (2011). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Çorum ili örneği). Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Sortullu, C. (2011). Empati eğitim programının 12 yaş grubu erkek basketbolcularda empati becerileri ve takım birlikteliği üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Sülün, Ö. (2013). Futbol hakemlerinin öfke ve kızgınlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Karaman.
- Şahin, K. (2018). Spor lisesi öğrencilerinin eleştirel düşünme ve empati kurma eğilimlerinin incelenmesi, Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Şakar, M. (2012). Voleybolcuların empati beceri düzeylerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Karaman.

- Topçu, Y. (2019). Farklı statüdeki lise öğrencilerinin spor yapma alışkanlıkları empatik eğilim ve iletişim becerilerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Trabzon.
- Turan, M.B. (2018). Elit futbolculara uygulanan empatik eğilim çatışma çözme problem çözme ve iletişim becerileri eğitim programının müsabaka performansları üzerine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kayseri.
- Türk, S.C. (2023). Beden eğitimi öğretmenleri ile antrenörlerin empatik eğilim ve liderlik yönelimlerinin incelenmesi (Samsun ili örneği). Yüksek lisans tezi, Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Amasya.
- Ünal, C. (1972). İnsanları anlama kabiliyeti. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(4), 71-93.
- Yılmaz, S. (2013). Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi örneği, Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2021). Gençlik ve Spor Bakanlığında görev yapan gençlik liderlerinin empatik eğilimleri, iletişim becerileri ile problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre araştırılması. Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Van.
- Yiğiter, K. (2008). Kocaeli ilinde görevli ilk ve orta öğretim kurumlarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin empati becerilerinin incelenmesi (Kocaeli il merkezi örneği). Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Yüksek Öğretim Merkezi, (1981). Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezTeslimKilavuz.jsp>